

in Christus zijn. „Die den Zoon heeft, heeft het leven”.

Maar nu word 't weer bij velen een rusten niet in Christus, maar in hun eigen wedergeboorte. En dan nog in een bloot onderstelde wedergeboorte, waarvan vaak geen blijk aanwezig was. Bedriegelijke grond van hope!

Dat nu heeft bij de Christelijke-Gereformeerden verzet gevonden. Eigenlijk is hun kerk uit reactie tegen die leer in het leven geroepen.

En Dr. Wisse sloot zich daar nu bij aan, door zijn sympathie daartoe gedreven.

Zoo antwoordde Dr. Lingbeek.

Voor enkele jaren deed een dame aan Dr. Gunning, den hoofdredacteur van „Pniël” een vraag, die hem niet zinde. Hij adviseerde haar: „Jufvrouw, ga naar Dr. Lingbeek, die man weet alles: hoe het stond met de ribben van Adam” enz.

Ik citeer vrij.

Maar naar den inhoud nauwkeurig.

Dr. Lingbeek maakt van zijn Vragenbus veel werk. Maar waar haalt hij den tijd vandaan om van al die vragen de noodige studie te maken? Dat de studie er weleens bij inschiet, toont het bovenstaande.

Er staan zulke onjuistheden en onbewezen stellingen in, dat hij op dit punt zijn lezers misleidt in plaats van voorlicht.

Kan hij het waarmaken, dat „door velen van zijn (n.l. Kuypers) aanhangers zoover is gedreven, dat het thans een uitgemaakte zaak scheen, dat allen, die maar in de Gereformeerde Kerken waren gedoopt, ook waren wedergeboren”?

Hij zou ons een dienst bewijzen, indien hij (het behoort niet eens vele te zijn, maar) eenige van die aanhangers kon noemen. Ze zullen dat toch ook wel in geschrift geuit hebben!

Daartegenover kan ik Dr. Lingbeek verzekeren, dat geen enkel predikant onzer kerken op den kansel de stelling, die hij de „vele aanhangers” in de schoenen schuift, verkondigt en indien iemand het zou wagen, zou hij onmiddellijk kerkelijk behandeld worden.

Hoe durft Dr. L. het zoo klakkeloos neerschrijven, dat dit „misschien” niet zoo door Dr. K. is bedoeld? Ware het niet beter Kuypers werken te bestudeeren? Dan zou hij dat „misschien” aanstands intrekken.

Eindelijk is het een historische onjuistheid, dat de Chr. Ger. Kerk eigenlijk uit reactie tegen de leer der veronderstelde wedergeboorte in het leven is geroepen. Dr. L. gelieve kennis te nemen van de literatuur uit die dagen.

Ik denk er natuurlijk geen oogenblik aan, dat Dr. L. met opzet misleidt.

Ik schrijf het alleen toe aan gebrek aan tijd om zich in de vragen, welke hij bespreekt, grondig in te werken.

Omgang met geesten.

Met meer genoegen lees ik de stukken van Dr. Bakker in hetzelfde blad. Hij bewijst telkens weer een kenner van onzen tijd te zijn. Thans waarschuwt hij tegen het spiritisme. En dat is noodig. Bracht kort geleden de groote dagbladpers het bericht, dat er een golf van spiritisme gaat over Engeland en in het bijzonder over Londen, dezer dagen werd hetzelfde gemeld aangaande Berlijn. Verwonderen kan dat niet. De oorlog sneed nauwe banden op het ruwst door. En gij kunt het u zoo voorstellen, hoe het matie oog moet beginnen te tintelen, wanneer iemand belooft den treurende in betrekking te kunnen brengen met den betreurden doode. In ons land is uiteraard het spiritistisch gevaar niet zoo groot als in de landen, die oorlog voerden. Toch zijn wij er hier niet tegen beveiligd. Dr. Bakker verhaalt:

Ik kwam onlangs bij een meisje, gevoelig en zacht, wier moeder voor enkele maanden overleed; en wij moegen gelooven, dat zij naar den hemel ging. Nog altijd was het verlies haar zeer pijnlijk. Wel was het haar een troostrijke gedachte, dat zij het beste van haar moeder gelooven mocht. Maar toch... zij zou zoo graag nog eens met haar lieve moeder spreken. En toen kwam het booge woord eruit. Zij was in aanraking geweest met spiritisten. Die hadden haar gezegd, dat contact tusschen haar en hare moeder heelmaal niet ondenkbaar was. Zij moest maar komen. Zij zouden den geest van hare moeder wel met haar in aanraking brengen.

Och arme! Op die wijze zoekt onze tijd zekerheid en troost en tracht hij ze aan anderen te brengen.

En hij gaat voort:

En nu laten die arme tobbers, die nog graag eens iets van vader of moeder zouden hooren, ook nadat zij gestorven zijn, zich bij den neus nemen door een zenuwachtig spiritistencroepje of door een onrustigen kwelgeest, die zich (zoo goed als het gebeurde in de woning van de toovenaar van Endor) uitteelt voor den geest van een dierbaren afgestorvenen. Immers een hoogstaand man als Frederik van Eeden, zelf een overtuigd spiritist, waarschuwde indertijd toen ik hem spreken hoorde over Het leven na den dood tegen het bedrog van leugengeesten, waarvoor men in de geestenwereld telkens weer komt te staan. En Felix Ort, niet minder spiritist, waarschuwt aan het eind van een geschrift over het spiritisme: „De praktische beoefening van spiritistisch onderzoek stelt aan ernstige gevaren bloot en is alleen bij groote voorzichtigheid aan diegenen aan te raden

die de stellige bewustheid hebben er toe geroepen te zijn”.

Al geloof ik voor mij, dat men het spiritisme niet zoo dadelijk uit de inwerking van daemonen moet verklaren, zoo is zulk een waarschuwing toch zeer van pas.

Het geval-Veltenaar.

Maar om nu tot het veelbesprokene terug te keeren.

Ik geef hier enkele oordeelvellingen over het geval-Veltenaar.

„De Herant” (prof. H. H. Kuiper):

Aangezien Dr. Veltenaar, die in een zeer overspannen zenuwtoestand verkeert en absolute rust noodig heeft, alle verdere inlichtingen weigerde, blijft al wat men verder in de pers over dit geval meedeelde, evenals de beschouwingen, die men eraan vastknoopte, meer een vermoeden en gissen, dan dat men op zekere gegevens kan afgaan.

„De Herant” (Dr. de Moor):

Dr. Veltenaar wenscht Hervormd te worden, wat niet kan verbazen. Het is alleen jammer, dat hij het niet eerder deed.

„De Bazuin” (prof. Bouwman):

Door de classis Amersfoort over den inhoud dezer brochure onderhouden, belooft Dr. Veltenaar zich voor het vervolg van zulke verkeerde stellingen te zullen onthouden.

Sinds werd in het publiek niet meer door Dr. Veltenaar gesproken. Maar uit sommige uitspraken, welke hij deed in particuliere gesprekken en op de catechisaties, werd duidelijk, dat hij volstrekt niet Gereformeerd voelde. Bovendien verrichtte hij zijn ambtelijk werk niet op zulk een wijze, dat hij de liefde en de goedkeuring der gemeente kon verwerven. Om die reden kwam er eene gespannen verhouding, hetgeen tenslotte tongevolge had, dat Dr. Veltenaar vrijwillig den band met Veenendaal's Kerk verbrak.

Dinsdag 22 Febr. ontving de kerkeraad een schrijven van den predikant, meldende, dat hij zijn ambt als predikant bij de Gereformeerde Kerk van Veenendaal nederlegde, terwijl Zaterdag het bericht inkam van Dr. Veltenaar, dat hij opgehouden had lid van de Geref. Kerk te zijn.

Op Zondag 27 Febr. werd in de Herv. Gemeente van Veenendaal bekend gemaakt, dat Dr. Veltenaar zich bij deze gemeente had aangesloten.

Ofschoon de oorsaak van het heengaan van Dr. Veltenaar zeer te betreuren is, is het toch goed, dat hij, die zich niet meer met de Gereformeerde leer kon vereenigen, is heengaan. Voor de Gereformeerde Kerken is zijn heengaan geen verlies. Wij hebben behoefte aan predikanten, die met beide voeten staan op den bodem van Schrift en Blijdenis, en die met de volle warme liefde des levens Christus en Zijne gemeente wenschen te dienen.

De „Groninger Kerkbode” (Dr. Miedema):

Nadere motieven zijn niet bekend gemaakt.

Toch schijnt er wel eenig verband te zijn tusschen de eigenaardige wijze van optreden van Dr. Veltenaar met zijn brochures over Schriftcritiek en over de kerkelijke actie van Scheiding en Doelmatigheid en dit ontslag nemen. Want wel is de eerste brochure door hem zelf verloochend, maar van de kerkelijke beschouwingen is hij, zoover wij weten, nooit teruggekomen.

De „Geref. Kerkb.” voor Rotterdam (Dr. Landwehr):

Veltenaar is altoos meer litterator dan theoloog geweest.

Dat hij zich in zijn theologische wapenrusting niet thuis gevoelde en een gevoel had als David, toen hij de wapenrusting van Saul aangedaan had, is te verstaan. En dat in Veenendaal dit bijzonder aan het licht moest treden, is voor iemand, die de kerkelijke afdruk van Nederland enigszins kent, niet te verwonderen.

Het Joodsche probleem.

Het geval-Veltenaar zal niet die beroering wekken, die soortgelijke verschijnselen van vroeger wel te zien gaven. Ook zou het niet goed zijn daaraan te veel denkkraft te besteden. Liever zoek men naar oorzaken en tracht te voorkomen. Intusschen mogen we het oor niet sluiten voor vragen, welke onze tijd stelt. Daartoe behoort ook het Joodsche probleem. In een onzer vorige nummers wees ik reeds op een artikel hierover, dat in de „Geref. Kerkb.” voor 's-Gravenhage van de hand van onzen „Jodendominee” verscheen. Van belang is ook het vervolgarikel:

Uit 't Oude Testament, zoo hebben wij, aan de hand van verschillende profeten gezien, kunnen wij niet lezen de belofte van een herstel van het aardische Jeruzalem, als geestelijk middelpunt van Israël en Juda, van 't vleeschlijk Israël, van 't volk der Joden in nationalen zin.

Maar, zoo is wellicht de gedachte bij sommigen onzer lezers opgekomen, als onze Heere Jezus Christus zegt, in Zijn profetische rede in 't Lucas-Evangelie (Lucas 21:24): „En Jeruzalem zal van de Heidenen vertreden worden, totdat de tijden der Heidenen vervuld zullen zijn”, beteekent dat dan niet, dat er eens een einde aan de vertreding van Jeruzalem door de volken zal komen, en de Joden zelf weer Jeruzalem zullen bezitten?

Wij zouden op deze vraag weer niet toestemmend durven antwoorden.

Wij gelooven, dat er na de „volheid der Heidenen” geen periode meer komt, waarin dit gewone aardeleven doorgaat.

Wij gelooven, dat, als de volheid der Heidenen daar is, Christus wederkomt.

Dan is 't getal der verkorenen vervuld!

De verkorenen, niet maar uit de Heidenen, maar ook uit de Joden!

Wij leiden dit af uit Rom. 11:25 en 26.

Daar lezen wij aldus: „Want ik wil niet, broeders! dat u deze verborgenheid onbekend zij (opdat gij niet wijs zijt bij uzelf), dat de verharding voor een deel over Israël gekomen is, totdat de volheid der Heidenen zal ingegaan zijn; en alzoo zal geheel Israël zalig worden. Gelijk geschreven is: „De Verlosser zal uit Zion komen en zal de goddeloosheden afwenden van Jakob”.

Uit deze woorden blijkt 't, dat alle tijden door 'n gedeelte van Israël niet verhard is.

Dit niet verharde deel wordt toegebracht.

Door die toebrengring wordt allengs de volheid van Israël naderbij gebracht, geheel Israël, d.w.z. 't geheel der verkorenen Israëls, zalig gemaakt.

Er staat toch niet, zoals, naar mij zoo dikwerf reeds gebleken is, velen meenen: „en daarna (d.i. nadat de volheid der Heidenen is ingegaan) zal geheel Israël zalig worden”, doch: „en alzo (d.w.z. doordat het niet-verharde deel van Israël Christus omhelst) zal geheel Israël zalig worden”.

Maar dit woord van Paulus geeft ons nu ook aanleiding tot de overtuiging, eene overtuiging, die versterkt wordt door andere verzen van Romeinen 11, dat de verlosten uit Israël in 't geheel der verkorenen eene bijzondere plaats zullen innemen. Het harmonisch geheel van de verkorenen menscheit zal daardoor wel niet gestoord worden.

Neen, 't geheel der verlosten zal in zijne harmonische schoonheid juist verhoogd worden, doordat het verlorene Israël daarin een eigen, van God gegeven, plaats inneemt.

Dat wijst op de bijzondere betekenis van Israël voor 's Heeren kerk.

Op de bijzondere betekenis derhalve voor de Zending onder de Joden.

Paulus zegt 't ons in Romeinen 11:15 met het oog op de Joden zoo duidelijk: „Indien hunne verwerping de verzoening is der wereld, wat zal de aanneming wezen, anders dan het leven uit de dooden?”

Van de toebrengring van Joden zal alzoo rijke, vernieuwende kracht op de gansche Kerk des Heeren uitgaan.

Dat heeft God Zelf beloofd!

Daarom heeft het bevel: „Bidt om den vrede van Jeruzalem!” wel degelijk bijzondere betekenis met 't oog op de Joden.

Zij beduift in hare Nieuw-Testamentische vertolking eene krachtige aansporing, om de Joden niet te vergeten, om de Joden zending niet te verwaarloosen, maar haar eene eereplaats te geven in het gebed.

De belofte: „Wel moeten zij varen, die U beminnen”, zij belooft aan de kerk, die al hare krachten inspannt ook in den arbeid der Joden zending, rijke welvaart, toenemenden zegens Gods.

Hoe wij dan tegenover het Zionisme staan, dat in onze dagen almeer aanhangers onder de Joden vindt en zoo veel van zich doet spreken?

Of wij er niet iets schoons in zien?

O, zeker, als er orthodoxe geestdriftige Joden zijn, die, bezield van heilig vuur, naar 't land der vaders gaan dan doet ons dat goed.

Zoo werden we meermalen aangenaam getroffen door de liederen van den bekenden Joodschen dichter, den Zionist Mr. Jacob Israël de Haan, die zelf ook naar Palestina is weggereisd.

Verschillende zijner gedichten zijn roerend door het heimwee-verlangen naar Palestina, dat eruit spreekt.

Echter, van de Zionistische beweging, zoals die zich thans ontwikkelt, hebben wij nog niet veel verwachting.

De brieven uit Palestina, die de heer De Haan telkens schrijft in een der groote Nederlandsche dagbladen („Het Algemeen Handelsblad”), doen ook wel zijn teleurstelling doorschemeren, die hij in Palestina ondervindt.

Dezer dagen lezen wij ook nog andere brieven uit Jeruzalem, die wijzen op toenemende moeilijkheden voor de Joden in Palestina, tengevolge van het geweldige geestesonderscheid, de ver uiteenlopende richtingen op politiek, en bovendien op geestelijk gebied, onder de Joden.

De orthodoxen zijn daar in Palestina zeer ver in de minderheid, vormen er een schier verdwijnend klein deel van 't geheele volk.

Ook is er in politiek opzicht groote moeilijkheid voor de Zionisten verbonden aan het feit, dat tegenwoordig nog verreweg de meerderheid der bewoners van Palestina gevormd wordt door de Arabieren.

Deze Mohammedaansche bewoners kunnen om Joden niet uitgewezen worden. En dat zij den Joden niet al te best gezind zijn kan wel hieruit blijken, dat in den Paaschtijd van dit jaar, van 't jaar 1920 na Christus' geboorte, bij Jeruzalem Joodsch bloed vergoten is tengevolge van door de Mohammedanen tegen de Joden verwekte opstootjes.

Nu is het evenwel niet onmogelijk, dat er allengs, ook al wordt Palestina niet gansch Joodsch, al blijft de vreemde opperheerschappij, die nu, al heeft de Engelsche regering eenen Joodschen hoogen commissaris, Sir Hubert Samuel, in Jeruzalem aangesteld, nog gansch en al bewaard is, ook in de toekomst bestendigd, 't is niet onmogelijk, dat er toch allengs vele Joden naar Palestina gaan.

De wegen der Goddelijke voorzienigheid zijn vaak wonderbaar.

't Zou niet ondenkbaar zijn, dat Jeruzalem dan 'n belangrijk centrum van Joden zending onder de Joden in Palestina werd in Palestina, dat bij de huidige volkerrechtelijke constellatie wel vrijheid van godsdienst zou moeten toestaan.

Maar... wij moeten afwachten, hoe de Heere dit alles zal schicken.

En intusschen moeten wij hieraan vasthouden, en dit den Joden voorhouden, steeds weer, dat het aardische Palestina ver achter staat bij het hemel-